

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk

Warszawa, 7. 08. 2014 r.

I.602.2.2014.JZ

Pani
Małgorzata Fuszara
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu
ds. Równego Traktowania

komunikat z Pani Minister

Zbliżające się wybory skłaniają do głębokiej refleksji nad problematyką równości płci w życiu publicznym. Od dłuższego czasu Rzecznik Praw Obywatelskich monitoruje różnorodne kwestie związane z tą problematyką, m.in. kandydowanie kobiet w wyborach, czy ich udział w organach decyzyjnych. **Na podstawie dostępnych analiz można sformułować wniosek o niewielkim i wciąż niesatysfakcjonującym udziale kobiet w polskim życiu politycznym.** W kontekście najbliższych wyborów samorządowych warto zwrócić uwagę, że w radach gmin, powiatów, czy sejmików województw kobiety stanowią obecnie jedynie ok. 25 % wszystkich radnych. Należy odnotować również niewielki odsetek kobiet wśród osób pełniących funkcje wójta, burmistrza, czy prezydenta miasta, który od lat oscyluje poniżej 10 %¹. Niestety, wskazane powyżej zbyt niskie wskaźniki udziału kobiet w strukturach władzy nie dotyczą jedynie wymiaru lokalnego. Uwzględnić bowiem należy utrzymujący się od lat niski odsetek kobiet zasiadających w Sejmie², a także w Senacie, pomimo podejmowanych działań, w tym legislacyjnych, mających na celu zmianę tego stanu rzeczy.

Skupiając się jednak na problematyce **równości płci w wyborach samorządowych**, które odbędą się za niespełna cztery miesiące chciałbym podkreślić, że w moim

¹ J. Kwiatkowski, P. Modrzewski, D. Płatek, Co nam powiedziały wybory samorządowe w 2010 roku, w 20 lat od wprowadzenia reformy samorządowej? Sukces? Porażka? Normalność?, FRDL, Kraków 2011, s. 153.

² M. Niewiadomska-Cudak, Reprezentacja kobiet w parlamencie, Studia Wyborcze T. XIII, 2012.

przekonaniu konieczne jest pilne podjęcie różnorodnych, rozbudowanych **inicjatyw edukacyjnych**. W szczególności ogromne znaczenie ma w moim przekonaniu dostarczenie potencjalnym kandydatkom niezbędnych informacji o ich prawach wyborczych. Jak pokazuje szereg badań, **wiedza polskich wyborców o ważnych mechanizmach wyborów, w tym zasadach systemu wyborczego, jest bardzo niewielka³**. **Ma to zdecydowanie negatywny wpływ na podejmowanie decyzji o starcie w wyborach, powoływanie komitetów wyborczych, jego działania**. Chciałbym przypomnieć, że istotne zmiany, m.in. w systemie wyborczym do rad gmin, wprowadził uchwalony w 2011 roku Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, ze zm.), tworząc nowe zasady wyboru radnych (jednomandatowe okręgi wyborcze), co ma swoje ważne przełożenie również na tryb zgłaszania kandydatek i kandydatów. Konstrukcje te znajdują swoje szerokie zastosowanie po raz pierwszy w wyborach samorządowych w 2014 roku, a wydają się pozostawać wciąż nieznanymi dla obywaterek, co uniemożliwia w pełni skuteczne przygotowanie się do wyborów. Tymczasem wskazuje się, że nowe rozwiązania odnoszące się do wyborów do rad gmin mogą mieć, w niektórych aspektach, negatywny wpływ na uczestnictwo kobiet w procesie wyborczym⁴.

Pragnę podkreślić, że w moim przekonaniu **działania informacyjne powinny być kierowane również do ugrupowań politycznych oraz (po ich rejestracji) komitetów wyborczych**, aby uwypuklić problematykę równości płci w różnych wymiarach ich działalności, m.in. w odniesieniu do wskazywania kandydatów, ale również planowania oraz praktycznego przeprowadzania kampanii wyborczych. Warto przytoczyć w tym kontekście niepokojące wyniki analiz wskazujących, że m.in. w wyborczych spotach telewizyjnych kobiety pojawiają się znacząco rzadziej niż mężczyźni, a dodatkowo są przedstawiane zwykle w bardzo stereotypowy sposób⁵.

Potrzebę zaplanowania, zainicjowania i podjęcia rozbudowanych działań o charakterze informacyjnym oraz edukacyjnym przed wyborami samorządowymi Rzecznik Praw Obywatelskich wskazywała już w poprzednim wystąpieniu do Pełnomocniczki Rządu

---

³ B. Roguska, J. Zbieranek, Polacy o prawie wyborczym i mechanizmach kampanii wyborczych, CBOS, Warszawa 2011, B. Roguska, J. Zbieranek, Polacy o ułatwieniach w głosowaniu. Wiedza, opinie i oczekiwania, CBOS, Warszawa 2014.

⁴ J. Zbieranek, Polski system wyborczy a równość płci – szkic aktualnych problemów, [w:] Z. Dąbrowska, K. Kądziała (red.), Bieda i strach w mieście kobiet, Warszawa 2013.

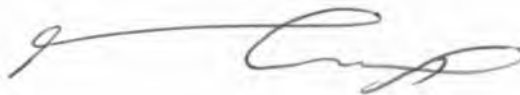
⁵ E. Rekosz, Kobiety i mężczyźni w telewizyjnej kampanii wyborczej. Wybory parlamentarne 2011, Warszawa 2012.

ds. Równego Traktowania z dnia 17 stycznia 2014 r. Niestety, uzyskaną odpowiedź trudno uznać za satysfakcjonującą (pismo z dnia 11 lutego 2014 roku, ozn.: BPRT-442-15 IBL/14). Wskazane w niej planowane działania cechował ograniczony zakres, przez co nie mogą być uznane za odpowiadające rzeczywistym potrzebom. Warto podkreślić, że w wyborach samorządowych w 2010 roku, zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej, tylko do rad gmin kandydowało blisko 160 000 osób, a utworzono 12 000 komitetów wyborczych. W chwili obecnej, na kilka tygodni przed terminem rejestracji komitetów wyborczych i na dwa miesiące przed rejestracją list kandydatów **brak jest w przestrzeni publicznej i mediach akcji informacyjnych o nowych rozwiązaniach w zakresie samorządowego prawa wyborczego**, a w szczególności wskazujących kontekst problematyki równości płci. Uważam to za bardzo niepokojące, **co skłania do ponowienia postulatu pilnego rozpoczęcia działań edukacyjnych oraz informacyjnych.**

Zjawisko niedoreprezentowania kobiet w życiu publicznym jest niewątpliwie złożone i wielowątkowe. W moim przekonaniu niezbędne jest **stałe monitorowanie problematyki równości płci w procesie wyborczym, również w kontekście funkcjonowania mechanizmów prawnych mających na celu wpłynięcie na skuteczniejsze, rzeczywiste zagwarantowanie zasady równości płci i zwiększenie zaangażowania kobiet w proces wyborczy.** Na mocy wprowadzonego w 2011 roku Kodeksu wyborczego, w wyborach proporcjonalnych odbywających się w Rzeczypospolitej (a więc również do rad powiatów oraz sejmików województw) na każdej liście wyborczej zgłaszanej przez komitet wyborczy nie może być mniej niż 35 % przedstawicieli każdej z płci (tzw. „kwoty płci”). W zakresie monitoringu funkcjonowania tych rozwiązań w odniesieniu do zbliżających się w latach 2014-2015 elekcji, mam nadzieję na współpracę z Panią Minister. Pragnę podkreślić, że analizę dotychczasowego funkcjonowania kwot płci oraz wnioski dotyczące potrzeby uzupełnienia go o mechanizm tzw. „suwaka” Rzecznik Praw Obywatelskich zawarła też w przywołanym wcześniej wystąpieniu z dnia 17 stycznia 2014 r, mając na uwadze potrzebę zaangażowania się Pełnomocniczki Rządu ds. Równego Traktowania w prowadzone w tej sprawie prace legislacyjne.

Mając powyższe na względzie, działając w oparciu o art. 16 ust. 1 i art. 17b pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Panią Minister o zajęcie stanowiska w sprawie podjęcia działań legislacyjnych odnoszących się do problematyki korzystania przez kobiety z biernego prawa wyborczego i poinformowanie o planowanej aktywności w tym zakresie. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o powiadomienie o planowanych na 2014 rok działaniach edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie zjawisku niedoreprezentowania kobiet w sferze publicznej, w szczególności przyjętych w ramach realizacji celu głównego 6 pn. *Zwiększenie udziału kobiet w procesie podejmowania decyzji* i celu szczegółowego 6.1 pn. *Zwiększenie liczby kobiet w Parlamencie i we władzach samorządowych*, w obszarze *Równe traktowanie w dostępie do dóbr i usług* Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016.

Z poważaniem

Załącznik 1